

Предефиниране на оператори

Любомир Чорбаджиев¹
lchorbadjiev@elsys-bg.org

¹Технологическо училище “Електронни системи”
Технически университет, София

29 март 2009 г.

Съдържание

1 Операции с вектори

- Дефиниции
- Примерна реализация
- Пълен листинг

2 Предефиниране на оператори

- Бинарни и унарни оператори
- Бинарни оператори
- Бинарен оператор като член-функция
- Бинарен оператор като функция
- Унарни оператори
- Унарен оператор като член-функция
- Унарен оператор като функция
- Общи правила
- Предефиниране на оператора за изход

3 Пример: Векторна аритметика

4 Пример: Масив с проверка на границите

Пример: Операции с вектори

- Основните операции, които могат да се извършват с вектори са *събиране, изваждане и умножение по число*.
- Нека разгледаме вектори, дефинирани в равнината. Всеки вектор може да се представи като двойка числа $\vec{a} = (a_x, a_y)$, където a_x и a_y са съответно x и y -координатата на вектора \vec{a} .

Пример: Операции с вектори

- Нека са дадени два вектора $\vec{a} = (a_x, a_y)$ и $\vec{b} = (b_x, b_y)$. Операцията *събиране на вектори* дава нов вектор $\vec{c} = (c_x, c_y)$, такъв че:

$$c_x = a_x + b_x, c_y = a_y + b_y$$

- Нека са дадени два вектора $\vec{a} = (a_x, a_y)$ и $\vec{b} = (b_x, b_y)$. Операцията *изваждане на вектори* дава нов вектор $\vec{c} = (c_x, c_y)$, такъв че:

$$c_x = a_x - b_x, c_y = a_y - b_y$$

- Нека се дадени вектор $\vec{a} = (a_x, a_y)$ и число α . Операцията *умножение на вектор по число* дава нов вектор $\vec{b} = (b_x, b_y)$, такъв че:

$$b_x = \alpha a_x, b_y = \alpha a_y$$

Пример: Операции с вектори

- Нека дефинираме клас Point, който представя *вектор в равнината*.

```
1 class Point {
2     double x_, y_;
3 public:
4     Point(double x=0, double y=0)
5         : x_(x), y_(y)
6     {}
7     double get_x() const {return x_;}
8     double get_y() const {return y_;}
9
10    Point& add(const Point& p);
11    Point& sub(const Point& p);
12    Point& mul(double a);
13 };
```

Пример: Операции с вектори

- Методът `Point& add(const Point& p)` реализира операцията събиране на вектори.

```
1 Point& Point::add(const Point& p) {  
2     x_ += p.x_ ;  
3     y_ += p.y_ ;  
4     return *this ;  
5 }
```

- Нека са дадени два вектора \vec{p}_1 и \vec{p}_2 . Операцията $\vec{p}_1 = \vec{p}_1 + \vec{p}_2$ може да се изпълни по следния начин:

```
Point p1, p2;  
//....  
p1.add(p2);
```

Пример: Операции с вектори

- Методът `Point& sub(const Point& p)` реализира операцията изваждане на вектори.

```
1 Point& Point::sub(const Point& p) {  
2     x_ -= p.x_ ;  
3     y_ -= p.y_ ;  
4     return *this ;  
5 }
```

- Нека са дадени два вектора \vec{p}_1 и \vec{p}_2 . Операцията $\vec{p}_1 = \vec{p}_1 - \vec{p}_2$ може да се изпълни по следния начин:

```
Point p1, p2;  
//....  
p1.sub(p2);
```

Пример: Операции с вектори

- Методът `Point& mul(double alpha)` реализира операцията умножение на вектор по число.

```

1 Point& Point::mul(double alpha) {
2     x_ *= alpha;
3     y_ *= alpha;
4     return *this;
5 }

```

- Нека е даден вектор \vec{p} и числото α . Операцията $\vec{p} = \alpha\vec{p}$ може да се изпълни по следния начин:

```

Point p;
double alpha;
//....
p.mul(alpha);

```


Пример: Операции с вектори

- И трите разгледани метода връщат препратка към `Point`, като тази препратка препраща към обекта, върху който се изпълнява операцията (`* this`).
- Това позволява тези операции да се прилагат последователно (каскадно) върху даден обект:

```
1 Point p1, p2, p3;  
2 //...  
3 p1.add(p2).sub(p3).mul(10.0);
```

- Ред **3** е еквивалентен на следния код:

```
1 p1.add(p2);  
2 p1.sub(p3);  
3 p1.mul(10.0);
```

Пример: Операции с вектори

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3
4 class Point {
5     double x_, y_;
6 public:
7     Point(double x=0, double y=0)
8         : x_(x), y_(y)
9     {}
10    double get_x() const {return x_;}
11    double get_y() const {return y_;}
```

Пример: Операции с вектори

```
1 Point& add(const Point& p);
2 Point& sub(const Point& p);
3 Point& mul(double a);
4 };
5
6 Point& Point::add(const Point& p) {
7     x_ += p.x_;
8     y_ += p.y_;
9     return *this;
10 }
11 Point& Point::sub(const Point& p) {
12     x_ -= p.x_;
13     y_ -= p.y_;
14     return *this;
15 }
```

Пример: Операции с вектори

```
1 Point& Point::mul(double alpha) {
2     x_*=alpha;
3     y_*=alpha;
4     return *this;
5 }
6
7 int main(void) {
8     Point p1(1.0,1.0);
9     Point p2(2.0,2.0);
10    Point p3(3.0,3.0);
```

Пример: Операции с вектори

```
1 p3.add(p2).sub(p1).mul(10.0);
2
3 cout<<"p3=("
4     <<p3.get_x()<<" ,□"
5     <<p3.get_y()<<" )"<<endl;
6 return 0;
7 }
```

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out
p3=(40, 40)
```

Предефиниране на оператори

- Представената реализация на векторна аритметика е удобна, но щеше да бъде много по удобна, ако можехме да използваме естествените математически оператори $+$, $-$, $*$, $+=$, $-=$, $*=$.

Например:

```
1 Point p1, p2, p3;  
2 //...  
3 p1=p2+p3;  
4 p1*=10.0;  
5 p3 -=p3;
```

- Една от важните концепции при създаването на езика C++ е, че класовете трябва да бъдат равноправни на вградените (примитивни) типове.

Предефиниране на оператори

- В езика C++ е предвидена възможност операторите да бъдат дефинирани за потребителските типове.
- Има само няколко оператора, които не могат да се предефинират от потребителя:
 - `::` – оператор за избор на област на видимост;
 - `.` – оператор за избор на член;
 - `.*` – оператор за избор на член чрез указател към член;
 - **sizeof** – оператор за размер на обект;
 - **typeid** – оператор за идентификация на типа;
 - `?:` – оператора за условен избор;
- Всички останали оператори могат да се предефинират.

Бинарни и унарни оператори

- *Бинарен* оператор се нарича оператор, който действа върху два аргумента. *Унарен* е оператор, който действа върху един аргумент.
- Примери за бинарни оператори са операторите $+$ ($a+b$), $*$ ($a*b$), $-$ ($a-b$), $/$ (a/b) и т.н.
- Примери за унарни оператори са операторите $-$ ($-a$), $!$ ($!a$), \sim ($\sim a$), $++$ ($a++$) и т.н.
- Видът на оператора определя начините, по които той може да бъде предефиниран.

Бинарни оператори

- Бинарните оператори могат да се дефинират по два начина:
 - Като нестатична член-функция на класа, която приема един аргумент – например:

```
Point Point::operator+(const Point& p)
```

- Като функция, която не е член на класа и приема два аргумента – например:

```
Point operator+(const Point& p1, const Point& p2)
```

Бинарни оператори

- Нека разгледаме първия вариант за предефиниране на бинарен оператор. За пример ще използваме класа `Point` и бинарния оператор за събиране:

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3
4 class Point {
5     double x_, y_;
6 public:
7     Point(double x=0, double y=0)
8         : x_(x), y_(y)
9     {}
```

Бинарни оператори

```
1  double get_x() const {return x_;}  
2  double get_y() const {return y_;}  
3  Point operator+(const Point& p) const;  
4  };  
5  Point Point::operator+(const Point& p) const {  
6      Point result(get_x()+p.get_x(),  
7                  get_y()+p.get_y());  
8      return result;  
9  }
```

Бинарни оператори

```
1 int main(void) {  
2     Point p1(1.0,1.0) , p2(2.0,2.0) , p3;  
3  
4     p3=p1+p2;  
5     cout<<"p3=("  
6         <<p3.get_x()<<" ,"  
7         <<p3.get_y()<<" )"<<endl;  
8     return 0;  
9 }
```

- Изразът в ред 4 е еквивалентен на следното:

```
p3=p1.operator+(p2);
```

Бинарни оператори

- Резултатът от изпълнението на тази програма е:

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
p3=(3, 3)
```

Бинарни оператори

- Нека разгледаме втория вариант за предефиниране на бинарен оператор. Като пример отново използваме класа Point:

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3 class Point {
4     double x_, y_;
5 public:
6     Point(double x=0, double y=0)
7         : x_(x), y_(y)
8     {}
9     double get_x() const {return x_;}
10    double get_y() const {return y_;}
11 };
```

Бинарни оператори

```
1 Point operator+(const Point& p1, const Point& p2) {
2     Point result(p1.get_x()+p2.get_x(),
3                 p1.get_y()+p2.get_y());
4     return result;
5 }
6 int main(void) {
7     Point p1(1.0,1.0), p2(2.0,2.0), p3;
8     p3=p1+p2;
9
10    cout<<"p3=("
11         <<p3.get_x()<<" ,□"
12         <<p3.get_y()<<" )"<<endl;
13    return 0;
14 }
```

Бинарни оператори

- Изразът в ред 8 е еквивалентен на следното:

```
p3=operator+(p1, p2);
```

- Резултатът от изпълнението на тази програма е:

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
p3=(3, 3)
```


Унарни оператори

- Унарните оператори могат да се дефинират по два начина:
 - Като нестатична член-функция на класа, която не приема аргументи – например:

```
Point Point::operator -(void)
```

- Като функция, която не е член на класа и приема един аргумент – например:

```
Point operator -(const Point& p)
```

Унарни оператори

- Нека разгледаме първия вариант за предефиниране на унарен оператор. За пример ще използваме класа `Point` и унарния оператор `-`:

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3
4 class Point {
5     double x_, y_;
6 public:
7     Point(double x=0, double y=0)
8         : x_(x), y_(y)
9     {}
```

Унарни оператори

```
1  double get_x() const {return x_;}  
2  double get_y() const {return y_;}  
3  Point operator -(void) const;  
4  };  
5  Point Point::operator -() const {  
6    Point result(-get_x(),-get_y());  
7    return result;  
8  }
```

Унарни оператори

```
1 int main(void) {
2     Point p1(1.0,1.0), p2;
3
4     p2=-p1;
5     cout<<"p2=("
6         <<p2.get_x()<<" ,␣"
7         <<p2.get_y()<<" )" <<endl;
8     return 0;
9 }
```

Унарни оператори

- Изразът в ред 4 е еквивалентен на следното:

```
p2=p1.operator - ();
```

- Резултатът от изпълнението на тази програма е:

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
p2=(-1, -1)
```

Унарни оператори

- Нека разгледаме втория вариант за предефиниране на унарен оператор. Като пример отново ще използваме класа Point и унарния оператор -:

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3 class Point {
4     double x_, y_;
5 public:
6     Point(double x=0, double y=0)
7         : x_(x), y_(y)
8     {}
9     double get_x() const {return x_;}
10    double get_y() const {return y_;}
11};
```

Унарни оператори

```
1 Point operator-(const Point& p) {
2     Point result(-p.get_x(),-p.get_y());
3     return result;
4 }
5 int main(void) {
6     Point p1(1.0,1.0), p2;
7
8     p2=-p1;
9     cout<<"p2=("
10         <<p2.get_x()<<" ,□"
11         <<p2.get_y()<<" )"<<endl;
12     return 0;
13 }
```

Унарни оператори

- Изразът в ред 8 е еквивалентен на следното:

```
p2= operator - (p1);
```

- Резултатът от изпълнението на тази програма е:

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
p2=(-1, -1)
```


Предефиниране на оператори

- Всеки оператор може да се дефинира само за синтаксиса, който е определен за него в спецификацията на езика. Например:
 - Не може да се дефинира унарнен оператор за делене $/$, тъй като в спецификацията на езика този оператор е дефиниран като бинарен.
 - Не може да се дефинира бинарен оператор за логическо отрицание $!$, тъй като в спецификацията на езика този оператор е дефиниран като унарнен.
 - Операторът $-$, обаче, може да бъде предефиниран като унарнен и като бинарен оператор, тъй като в спецификацията на езика са дефинирани и двата варианта на оператора.

Предефиниране на оператора за изход <<

- Операторът за изход << е бинарен оператор. Първият аргумент на оператора за изход задължително трябва да бъде от типа `ostream`.
- Типичният начин за предефиниране на оператора за изход е той да бъде дефиниран като функция извън рамките на класа по следният начин:

```
ostream& operator <<(ostream& out,  
                        const Point& p);
```

Предефиниране на оператора за изход <<

```
1 ostream& operator <<(ostream& out,  
2                       const Point& p) {  
3     out << "point(" << p.get_x() << ",␣"  
4       << p.get_y() << ")";  
5     return out;  
6 }
```

Пример: векторна аритметика

```
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3 class Point {
4     double x_, y_;
5 public:
6     Point(double x=0, double y=0)
7         : x_(x), y_(y)
8     {}
9     double get_x() const {return x_;}
10    double get_y() const {return y_;}
11    Point& operator+=(const Point& p);
12    Point& operator-=(const Point& p);
13    Point& operator*=(double alpha);
14};
```

Пример: векторна аритметика

```
1 Point& Point::operator+=(const Point& p) {
2     x_+=p.get_x();
3     y_+=p.get_y();
4     return *this;
5 }
6 Point& Point::operator-=(const Point& p) {
7     x_-=p.get_x();
8     y_-=p.get_y();
9     return *this;
10 }
11 Point& Point::operator*=(double alpha) {
12     x_*=alpha;
13     y_*=alpha;
14     return *this;
15 }
```

Пример: векторна аритметика

```
1 Point operator+(const Point& p1, const Point& p2) {  
2     Point result=p1;  
3     result+=p2;  
4     return result;  
5 }  
6 Point operator-(const Point& p1, const Point& p2) {  
7     Point result=p1;  
8     result-=p2;  
9     return result;  
10 }
```

Пример: векторна аритметика

```
1 Point operator*(const Point& p, double alpha) {
2     Point result=p;
3     result*=alpha;
4     return result;
5 }
6 Point operator*(double alpha, const Point& p) {
7     return p*alpha;
8 }
9 ostream& operator<<(ostream& out, const Point& p) {
10    out << "point(" << p.get_x() << ", "
11        << p.get_y() << ")";
12    return out;
13 }
```

Пример: векторна аритметика

```
1 int main(void) {
2     Point p1(1.0,1.0), p2(2.0,2.0), p3;
3     p3=p1+p2;
4     cout<< "p3=" << p3 << endl;
5     p3+=p1+p2;
6     cout<< "p3=" << p3 << endl;
7     p3=10.0*p1;
8     cout<< "p3=" << p3 << endl;
9     p3=p2*10.0;
10    cout<< "p3=" << p3 << endl;
11    return 0;
12 }
```


Пример: векторна аритметика

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
p3=point(3, 3)  
p3=point(6, 6)  
p3=point(10, 10)  
p3=point(20, 20)
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1 #include <iostream>
2 #include <exception>
3
4 using namespace std;
5 class Array {
6     int* data_;
7     unsigned int size_;
8 public:
9     Array(unsigned int size=10)
10        : size_(size), data_(new int[size])
11        {}
12     ~Array(void) {
13         delete[] data_;
14     }
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1  int& element(unsigned int index) {  
2      if(index >= size_) {  
3          cerr << "index out of bounds..." << endl;  
4          throw exception();  
5      }  
6      return data_[index];  
7  }  
8  unsigned size() const {  
9      return size_;  
10 }  
11 };
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1 int main(void) {  
2     Array v(3);  
3  
4     for(int i=0;i<3;++i) {  
5         v.element(i)=i;  
6     }  
7     for(int i=0;i<3;i++) {  
8         cout << "v[i]=" << v.element(i) << endl;  
9     }  
10  
11     return 0;  
12 }
```

Пример: массив с проверка на границите

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
v[i]=0  
v[i]=1  
v[i]=2
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1 #include <iostream>
2 #include <exception>
3 using namespace std;
4
5 class Array {
6     unsigned int size_;
7     int* data_;
8 public:
9     Array(unsigned int size=10)
10        : size_(size), data_(new int[size])
11        {}
12     ~Array(void) {
13         delete[] data_;
14     }
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1  int& operator[](unsigned int index) {  
2      if(index >= size_) {  
3          cerr << "index out of bounds..." << endl;  
4          throw exception();  
5      }  
6      return data_[index];  
7  }  
8  unsigned size() const {  
9      return size_;  
10 }  
11};
```

Пример: масив с проверка на границите

```
1 int main(void) {
2     Array v(3);
3     for(int i=0;i<3;++i) {
4         v[i]=i;
5     }
6     for(int i=0;i<3;i++) {
7         cout << "v[i]=" << v[i] << endl;
8     }
9     try {
10        v[3]=5;
11    } catch(const exception& e) {
12        cout << "exception caught..." << endl;
13    }
14    return 0;
15 }
```


Пример: массив с проверка на границите

```
lubo@kid:~/school/notes> ./a.out  
v[i]=0  
v[i]=1  
v[i]=2
```